

INTERVIEW: LIBROS Ramiro Pinilla

"Een misdaadverhaal is voor een schrijver van serieuze romans geen lichtvoetig intermezzo"

ANDER LANDABURU 31 januari 2009

Een halve eeuw geleden schreef Pinilla al een tiental detectiveverhalen, waarvan er slechts één werd uitgegeven. In *Sólo un muerto más* grijpt hij terug op een nooit opgeloste moord uit zijn trilogie *Verdes valles, colinas rojas*.

‘Hij gaat nog altijd lekker,’ zouden jongeren zeggen, en ondanks zijn 85 jaar vult Ramiro Pinilla (Bilbao, 1923), de pen in de hand, nog altijd vel na vel, gedreven en enthousiast als een beginnend schrijver. Na de opmerkelijke, ambitieuze trilogie *Verdes valles, colinas rojas*, waaraan hij bijna twintig jaar werkte, en *La higuera*, de roman waarin herinneringen zijn verwerkt aan de burgeroorlog, de vernederingen en het berouw over die tijd, verrast Pinilla ons nu met een geheel ander register: dat van de misdaadroman. In *Sólo un muerto más* schotelt de Baskische auteur ons met veel humor en knipogen het verhaal voor over de jonge boekhandelaar Sancho Bordaberri, een groot bewonderaar van Chandler en Hammett, die zich opwerpt als privédetective om een moord (gepleegd in 1935) te onderzoeken. De winnaar van de Premio Nacional de Narrativa ontving EL PAÍS in zijn oude huis te Getxo, dat hij 1958 als eerbetoon aan de anarchistisch-liberale schrijver Henry Thoreau ‘Walden’ noemde.

‘De oorlog werd gevolgd door zeven jaar genocide. Dat moet ik ergens vertellen.’

Vraag: *Sólo un muerto más* is een onverwacht uitstapje naar het misdaadgenre. Waar hebben we deze nieuwe ontwikkeling aan te danken?

Antwoord: Het is niet bepaald een nieuwe ontwikkeling en ook geen verrassend uitstapje. Zo rond mijn twintigste schreef ik onder pseudoniem een aantal misdaadromans, waarvan er maar één werd uitgegeven. Ik ben ermee opgehouden omdat ik dacht dat gewone romans serieuzer waren dan detectives. Maar ik heb altijd veel van misdaadverhalen gehouden en er veel gelezen. En nu keer ik ernaar terug.

V: Waarom?

A: Omdat er in *Verdes valles, colinas rojas* een moord wordt gepleegd die niet wordt opgelost, die ik heb bewaard voor een complete toekomstige roman. Het afgelopen jaar heb ik die kunnen schrijven.

V: Is het ook een soort genoegdoening voor het feit dat al die misdaadromans die u hebt geschreven nooit zijn uitgegeven?

A: Precies, vandaar ook de opdracht aan die bedroevend slechte vergeten roman van Romo P. Girca, *Misterio de la pensión Florrie*, die in 1944 is uitgegeven en waaruit ik niet één interessante regel of zin heb kunnen gebruiken voor mijn opdracht.

V: De hoofdpersoon van uw nieuwe boek, de boekhandelaar Sancho Bordaberri, is gefrustreerd omdat de uitgevers zijn detectiveromans steeds fantasieloos vinden en afwijzen.

A: Inderdaad, zijn romans zijn erbarmelijk. Op een dag geeft hij toe dat hij geen fantasie heeft. Hij begint een nieuw leven als privédetective om in die rol zijn eigen werkelijkheid te leven en materiaal te verzamelen voor zijn toekomstige schrijfsels.

V: Als een soort hommage aan de grote meesters zoals Chandler, Hammett of Cain, waarover de hoofdpersoon – die zichzelf Samuel Esparta noemt, naar Hammetts protagonist Sam Spade – het vaak heeft?

A: Dat is niet de opzet, want een hommage moet toch van hetzelfde niveau, zo niet beter zijn dan het werk dat ermee wordt geëerd. Dit is gewoon een roman die ik met veel plezier heb geschreven, al was het erg moeilijk om zo radicaal van register te veranderen.

V: Hoezo?

A: Op bepaalde personages kreeg ik maar geen grip. In andere romans, zoals *Verdes valles...* of *La higuera* was ik in zekere zin vrijer omdat ik me niet aan bepaalde conventies hoefde te houden zoals in deze roman.

V: Vraagt dat om een andere dynamiek?

A: Ja, hier gelden andere regels, en als je de juiste toon niet treft, moet je je daaraan vasthouden. Ook voor een schrijver van serieuze romans is dat geen lichtvoetig intermezzo, zoals misschien gedacht wordt.

V: *La higuera* is onder meer een aanklacht tegen de misdaden van de franquisten en de onderdrukking tijdens de dictatuur. We bevinden ons weer in diezelfde periode.

A: Inderdaad, in 1945.

V: U wilt de herinnering aan die tijd levend houden, de onderdrukking...

A: De roman gaat niet heel uitgebreid in op de onderdrukking, maar wel op concrete gebeurtenissen zoals ze toen plaatsvonden. Zo is een van de personages actief lid van de falange, iemand van wie wij weten dat hij eraan meewerkt. In toekomstige romans over deze periode zal ik steeds proberen dit soort concrete feiten of herinneringen te verwerken. Die ga ik nooit uit de weg. Ik werk nu aan een nieuwe roman waarin angst opnieuw een rol speelt. Die angst die thuis bij de mensen heerst en die vooral door moeders en grootmoeders wordt uitgesproken: ‘Zachtjes, want de muren hebben oren,’ zeiden ze vaak, doelend op burens die je konden verklikken om later je moestuin in te pikken of gewoon omdat ze bij de machthebbers in de gunst wilden komen.

V: Dat is de angst van toen, maar ook de huidige maatschappij is er niet vrij van, al liggen de oorzaken nu elders...

A: Inderdaad, dat is de treurige kant van de Baskische zaak.

V: In *La higuera* vermoordt een falangist de schoolmeester en diens zoon. In deze roman is er een andere falangist, die zowel moordenaar als dichter is. Een vreemde combinatie...

A: Als het in de roman staat, is het mogelijk. Het gaat om een dichter die proza wil schrijven en dan de boekhandelaar opzoekt om van hem te leren hoe hij zijn roman schrijft.

V: Twee schrijvers die net zo gefrustreerd zijn: een romanschrijvende boekhandelaar-detective en een pretentieuze dichter die voor het regime propaganda bedrijft, moorden pleegt en hoogdravende patriottische verzen declameert...

A: Maar Samuel, de hoofdpersoon, is geen mislukkeling: die schrijft al aan zijn roman.

V: Doordat hij ook personage is geworden. Hij is niet langer boekhandelaar maar privédetective en schrijver tegelijk. Er ontspint zich tussen die twee een interessante dialoog over de nutteloosheid van het dichterschap en de perceptie van de werkelijkheid.

A: Er is inderdaad een conflict tussen de dichter, die zijn eigen ik sublimeert, en degene die schrijft en vertelt. In dit geval zien we een dichter die een verhaal wil schrijven maar dat niet kan. Dichters kunnen nu eenmaal niet vertellen.

V: Zelfs iemand als Pablo Neruda of Bertolt Brecht niet?

A: Er zijn geen uitzonderingen. Dichters krijgen geen verhalen uit hun pen. Ze zijn doordeesemd met poëzie. Een goede dichter kan geen goede roman schrijven. Daarvoor is hij te veel bezig met zichzelf. Een romanschrijver moet openstaan, zich in zijn personages verplaatsen.

V: In de roman staat dat het de moordenaar goed uitkwam dat de oorlog uitbrak, dat die alles toedekte.

A: Inderdaad. Voor de franquisten was het een onbeduidend voorval. Daarna kwam de burgeroorlog, gevolgd door de militaire dictatuur, en dacht geen mens nog aan die ene moord uit 1935. Het was er maar één, vlak voor de massamoord die de franquisten zouden plegen.

V: We zien diverse personages terug uit *Verdes valles*, *colinas rojas*.

A: Dat doet de schrijver niet voor de grap. Omdat de moord is gepleegd in *Verdes valles...*, moeten de personages en de omgeving overeenkomen met die van 1935. Sommige personages hebben familiebanden met verdachten of met het slachtoffer, bijvoorbeeld zijn vader Roque Altube. Ook zien we de Baskisch-nationalistische schoolmeester don Manuel terug, die dingen zegt zoals: 'wij Basken moorden niet.' Daar houdt hij hardnekkig aan vast, maar die opvatting bestaat nog altijd bij de PNV* en Jesús María Leizaola,** die na een aanslag van de ETA zei dat het geen Basken geweest konden zijn.

V: Gaat Sancho Bordaberri alias Samuel Esparta door als speurder, net als Philip Marlowe en Sam Spade?

A: Zeker gaat hij door. In de roman waaraan ik nu werk, is de hoofdpersoon weer Samuel Esparta, de boekhandelaar-privédetective. We zullen zien hoe lang het duurt. Van mij mag hij

verder, want ik heb veel plezier met hem. In deze nieuwe roman is sprake van *maketismo**** wanneer een immigrant op beschuldiging van moord in de gevangenis belandt. Twee Baskische jongens, vrienden van de verdachte, nemen Samuel in de arm om hem eruit te krijgen. Het verleden houdt me nog altijd bezig omdat ik het heb meegemaakt en omdat het allemaal is vergeten. Pure genocide, waar jonge mensen tegenwoordig geen besef van hebben. Ik zie het als mijn taak de mensen daaraan te herinneren, de mensen wakker te schudden wanneer ik maar kan. In de burgeroorlog heeft de ene partij veel meer wreedheden begaan dan de andere, en met het 'recht' aan hun kant, maar dat was in de oorlog. Daarna kwam de genocide, zeven jaar lang. Dat moet ik ergens kwijt. Tweehonderdduizend doden, en voor elke moord heeft Franco zelf het vonnis ondertekend bij de koffie. Dat weet tegenwoordig geen mens meer, en daarom zou ik rechter Garzón**** de hand schudden als ik hem zou zien. Het is een schande dat iemand die deze genocide aan de kaak wil stellen, dat niet mag! Maar het komt ooit uit, de mensen zullen het weten. We moeten het veroordelen, herdenken en gerechtigheid brengen voor de slachtoffers.

V: Waarin onderscheidt een misdaadroman zich van een gewone roman?

A: Misdaadromans beginnen met het lijk. Misschien niet altijd, maar wel bijna.

Sólo un muerto más. Ramiro Pinilla. Tusquets. Barcelona, 2009.

Bron: [El País online](#)

© Nederlandse vertaling: Heijo Alting

* PNV (Partido Nacionalista Vasco), Baskisch-nationalistische partij

** De president van de Baskische autonome regio.

*** Afgeleid van *maketo*, een racistische Baskische benaming voor immigranten uit andere delen van Spanje. *Maketismo*: xenofobie ten aanzien van die immigranten.

**** Baltasar Garzón, Spaans onderzoeksrechter.